

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

UNIVERSITATEA DE VEST DIN TIMIȘOARA

ȘCOALA DOCTORALĂ DE MUZICĂ ȘI TEATRU

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

**INCURSIUNE ANALITICĂ PRIVIND
ASCENDENTUL MUZICII CLASICE ASUPRA
GENURILOR JAZZ-ROCK-POP**

Conducător științific: Conf. Univ. Dr. Habil. Matei Rogoz

Doctorand: Andrei Tase

TIMIȘOARA 2025

CUPRINS

Argument	2
Capitolul 1. Aspecte evolutive spre zenitul rapsodiei	2
Capitolul 2. Cultura jazz-rock-pop – o veritabilă școală muzicală multinațională contemporană	5
Capitolul 3. Metode tradiționale de cercetare doctorală aplicate la creațiile celor doi compozitori	8
Capitolul 4. Metoda complexă modernă de cercetare doctorală	9
Concluzii selective ale tezei de doctorat	10
Bibliografie (ultraselectivă)	12

ARGUMENT

Actuala teză de doctorat cercetează două rapsodii emblematice ale secolului al XX-lea, fascinante prin inspirate hibridizări de stiluri muzicale: *Rhapsody in Blue* de George Gershwin, o capodoperă de *jazz simfonic* și respectiv *Bohemian Rhapsody* de Freddie Mercury, o lucrare reprezentativă de *rock* cu elemente de *operă*.

Rhapsody in Blue reverberează de un secol în sufletele americanilor și pe întreg mapamondul. În mod similar, *Bohemian Rhapsody* împlinește un semicentener de apreciere globală. George Gershwin și Freddie Mercury au depășit frontierele componistice ale perioadelor în care au trăit, deschizând orizonturi noi atât pentru compozitori și interpreți, cât și pentru publicul meloman. Prin urmare, am decis să avansăm pe această cale a investigării lucrărilor emblematice ale celor doi muzicieni în scopul de a le devoala trăirile, intențiile, limbajele și alte valențe care le fac memorabile. I-am ales pe George Gershwin și Freddie Mercury pentru că operele lor, ca punți de legătură între tradiție și inovație, ne fascinează prin culoarea sonoră, explozia ritmică și impactul asupra publicului.

Hibridizarea speciilor muzicale înseamnă angajarea pe un drum lung și sinuos, dar fascinant și aventuros. George Gershwin articulează jazz-ul cu simfonismul, creând o muzică plină de energie. Astfel, compozitorul exprimă prosperitatea americană, echilibrând la nivel muzical melodia, ritmul și armonia. La rândul său, Freddie Mercury exprimă artistic procesul de maturizare a muzicii pop-rock, care devine mai substanțială prin implantarea unor elemente specifice opere.

Muzica secolului XX, prin emancipare ritmică, creativitate improvizatorică, *vibe*, coregrafie și elemente teatrale, emană un sentiment de libertate, pe un fond de *fatigue* față de muzica clasică. Prin geneza unor curente muzicale prolifiche, Gershwin și Mercury contribuie la dezvoltarea muzicii

în general și dincolo de lucrările în sine, foarte bine elaborate, câștigă perenitatea artistică prin memorabile momente muzicale care intră în conștiința colectivă.

Cercetarea creațiilor lui Gershwin și Mercury este realizată printr-o metodologie complexă, cu convingerea că acest doctorat profesional va aduce un plus în interpretarea muzicală.

CAPITOLUL 1 ASPECTE EVOLUTIVE SPRE ZENITUL RAPSODIEI

Primul capitol al tezei prezintă rapsodia ca fenomen evolutiv printr-o incursiune metodică în istoricul acestui gen muzical. Pentru o mai bună fundamentare, au fost incluse aici și concepte din fenomenul școlilor naționale. Prin această abordare, au fost revelate înțelesuri istorice, dialectice și muzicologice care pregătesc terenul pentru *Rhapsody in Blue* și *Bohemian Rhapsody*, ca și conexiuni semantice și evolutive între cele două rapsodii moderne cu cele tradiționale. Așadar, acest capitol este un preludiu necesar cercetării doctorale.

Rapsodia este la origine o creație epică antică declamată, cu acompaniament de liră. Ca termen muzical, rapsodia este o piesă instrumentală, în general de virtuozitate sau chiar concertantă specifică perioadei de cristalizare a școlilor muzicale naționale, constituită dintr-o succesiune de teme de proveniență populară. Evoluția rapsodiei se întrepătrunde cu fenomenul școlilor naționale, iar rădăcinile și amprenta cântecului popular constituie o bază solidă pentru dezvoltarea rapsodiei ca gen muzical.

Figura 1 sintetizează influențele școlilor naționale, îndeosebi rusă și cehă, asupra personalităților artistice ale lui George Gershwin și, respectiv, Freddie Mercury.

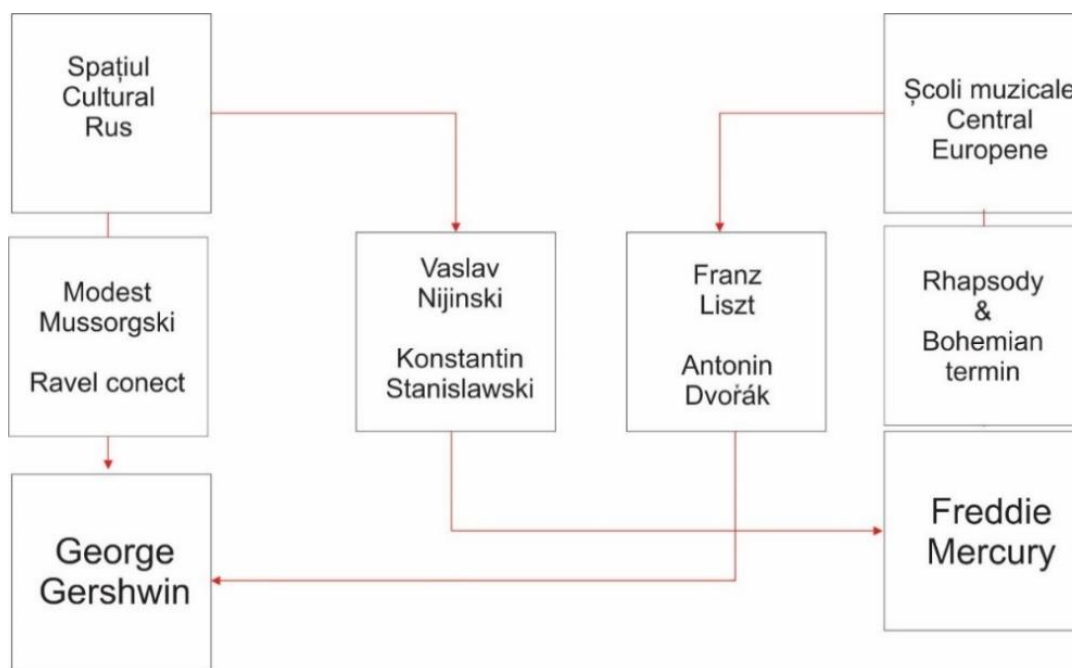

Figura 1. Influențe artistice europene asupra creației lui Gershwin și Mercury.

Familia Gershwin provenea din spațiul cultural rus, George fiind familiarizat atât cu muzica simfonică – de exemplu, creația lui Modest Mussorgski, cât și cu folclorul. Antonin Dvořák, reprezentant de frunte al școlii naționale cehe, a fost numit director al nou-înființatului Conservator din New York, pentru a crea solul fertil dezvoltării școlii naționale americane, al cărui exponent principal va fi George Gershwin.

La rândul său, Freddie Mercury se inspiră din coregrafia și costumația balerinului rus Vaslav Nijinski, exemple relevante fiind romburile bicolore din clipul *The Miracle*, sau scoicile din concertele live. În sfârșit, dintr-o perspectivă terminologică, *Bohemian Rhapsody* ne duce cu gândul la regiunea cehă Boemia și la părintele rapsodiei, Franz Liszt.

Din postura de chitarist, abordarea școlii spaniole este inevitabilă, ținând seama și de faptul că folclorul hispanic este unul fecund. Spiritul național s-a manifestat în Spania prin Francisco Tárrega, Isaac Albéniz, Enrique Granados, Andrés Segovia, Manuel de Falla. Tárrega și Albéniz au fost inspirați de același material sonor, dar au așternut compozițiile lor pe instrumente diferite, primul pe chitară, al doilea pe pian. Francisco Tárrega a realizat și adaptări pentru chitară ale unor piese scrise inițial pentru alte instrumente, cel mai strălucit exemplu fiind *Asturias* de Isaac Albéniz.

Compozitorii din extensia latino-americană au creat lucrări cu o amprenta rapsodică semnificativă. Prospețimea muzicii lui Maurice Ravel vine din melosul popular iberic, două exemple relevante fiind *Boléro* și *Rapsodia spaniolă*.

Făcând o incursiune de la Franz Liszt, autorul a douăzeci de rapsodii, care a adus pianul, ca instrument de concert, la un alt nivel de exprimare artistică, constatăm că Johannes Brahms, Serghei Rahmaninov, George Gershwin – autorul *Rhapsody in Blue* și-au compus rapsodiile pe claviatură. Muzician american de anvergură, George Gershwin declară că, trecând peste rumoarea citadină, poate recepta muzica din inima metropolei. De asemenea, dincolo de performanța tehnologică, George găsește în *zgârie-norii* din New York elemente de artă. Gershwin a explorat etnic și cultural societatea în care a trăit, dovedind talent în a combina diversele influențe cu care a luat contact. *Rhapsody in Blue*, de exemplu, este o lucrare excepțională de jazz simfonic, prețuită pe toate meridianele lumii.

Tezaurul melodic al țării noastre este de o rară bogăție, diversitate și vitalitate. Personalitățile muzicale ale epocii respective în țara noastră au fost Anton Pann, Alexandru Flechtenmacher, Eduard Caudella, Gavriil Musicescu, Gheorghe Dima, Ciprian Porumbescu, Ion Vidu, D. G. Kiriac, Timotei Popovici și Dinu Lipatti. Personalitate de prim rang a culturii noastre naționale, George Enescu a fost catalizatorul fenomenului muzical românesc. Compozitorul a promovat mereu cu fermitate, fie verbal, fie prin creațiile sale, strălucirea folclorului românesc. *Rapsodiile Române nr. 1 și nr. 2* reprezintă creația cea mai semnificativă a lui George Enescu din perspectiva valorificării directe a melodiilor populare românești.

CAPITOLUL 2 CULTURA JAZZ-ROCK-POP – O VERITABILĂ ȘCOALĂ MUZICALĂ MULTINAȚIONALĂ CONTEMPORANĂ

Muzica din Statele Unite ale Americii a evoluat enorm în ultimul secol și jumătate datorită valorificării melosului vernacular afro-american. Pe terenul pregătit de Dvořák, exponent al școlii naționale cehe devenit director al nou-înființatului Conservator din New York, au apărut mai multe curente artistice care arată disponibilitatea transrasială a muzicienilor de peste Oceanul Atlantic de a contribui la dezvoltarea acestui tezaur cultural.

George Gershwin, autorul celebrei lucrări *Rhapsody in Blue*, a avut conexiuni cu pianistul și compozitorul Serghei Rahmaninov, precum și cu simfoniștii Aaron Copland, Igor Stravinski, Vincent Persichetti și Leonard Bernstein. De asemenea, Gershwin a mai folosit ca sursă de inspirație folclorul afroamerican. Dintr-o perspectivă istorică, cântecele *negro spirituals* și cele de muncă sunt încadrate în perioada 1619-1865, iar gospelul, bluesul și genul sincopat *ragtime* reprezentat de Scott Joplin în perioada 1866-1916.

Blues-ul este un gen muzical apărut în sudul S.U.A. în a doua jumătate a sec. XIX care inspiră melancolie. Nota *blue* dă o culoare sonoră caracteristică alături de efectul de *groove*. Gershwin a preluat elemente de blues în lucrările sale. Ulterior, blues-ul a evoluat prin lărgirea audienței la publicul alb, introducerea instrumentelor electrice și hibridizarea cu alte genuri muzicale.

În a doua jumătate a secolul XX, Chuck Berry a produs *rock*-ul în forma sa primară, Al Jarreau a dezvoltat stilurile *funk* și *jazz-rock*, Stevie Wonder o muzică pop cu accente de jazz. Coabitarea cu afroamericani i-a permis unui alb cu un temperament de excepție numit Elvis Presley să emancipeze rock-ul, lui John Lennon să preia creativ două piese ale lui Chuck Berry, iar lui Eminem să dezvolte genul *rhythm and poetry*. Chitaristul Carlos Santana a devenit faimos prin inspirata fuziune a rock-and-roll-ului cu jazz-ul latino-american. Mixarea operei cu rock-ul și muzica pop a conferit lui Freddie Mercury și lui Andrea Bocelli roluri unice în peisajul muzical.

În ultimele decenii, remarcăm o metisare și globalizare a jazz-ului, prin muzicienii McCoy Tyner, Keith Jarrett, Ahmad Jamal, Chick Corea, Herbie Hancock, Joe Zawinul, Michel Petrucciani, Gonzalo Rubalcaba. Procesul de metisare culturală în cadrul muzicii pop a început cu Michael Jackson prin piesa *Black or White* lansată după operația sa estetică.

În cadrul acestui capitol doctoral sunt detaliați precursorii și succesorii lui George Gershwin și ai lui Freddie Mercury. Jerome Kern, provenit dintr-o familie de evrei cehi din Boemia, a creat *musical comedy* cu caracteristici americane definitorii, iar Irving Berlin – „acest Franz Schubert al Americii” cum îl numea Gershwin, a dovedit că muzica ușoară nu este facilă decât pentru ascultat.

Pe palierul clasic, Gershwin s-a inspirat de la pianistul și compozitorul Serghei Rahmaninov și i-a influențat pe simfoniștii Aaron Copland, Igor Stravinski, Vincent Persichetti și Leonard Bernstein. Cu o gândire muzicală *osmotică*, Persichetti reușește să integreze cu naturalețe clasicismul, romantismul și modernismul. Bernstein s-a dovedit a fi o personalitate strălucită în multiple domenii – pianist, compozitor, dirijor, pedagog, gânditor, activist și, ca să amintim titlul unui celebru ragtime – *entertainer*.

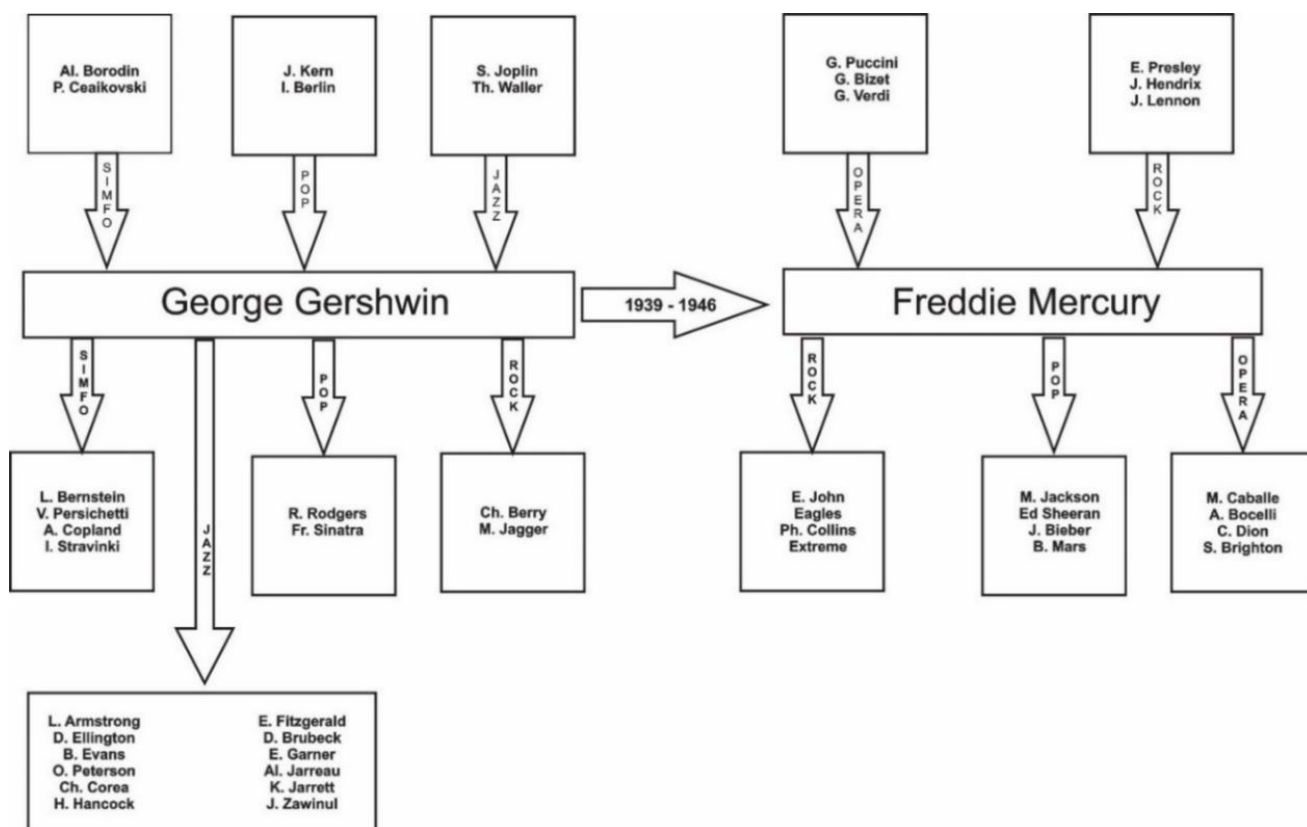

Figura 2. Precursorii și succesorii lui Gershwin și, respectiv, Mercury.

Înzestrat muzical și cu o inteligență vie, Duke Ellington un sens personal al culorii sonore, utilizează într-o manieră intuitivă tezaurul armonic al post-romantismului și modernismului. Dave Brubeck este un muzician alb al Americii care a contribuit în mod evident la definirea stilului *cool*. Bill Evans a creat o muzică originală cu construcții modale, fiind unul dintre rarissimi muzicieni care au deopotrivă auz absolut și abilitatea de a citi fluent partituri la prima vedere.

Considerat a fi unul dintre cei mai mari pianiști ai lumii, Oscar Peterson este, probabil, și cel mai popular din domeniul jazz-ului. Tehnica sa nemaîntâlnită, coroborată cu creativitatea și empatia, s-au reflectat și în creațiile unor succesori. Muzician de jazz și de muzică clasică, datorit cu auz absolut, Jarrett aduce în atenție inovația improvizației peste bara de măsură.

Genul muzical zămislit de Gershwin și Ellington în *Lumea Nouă*, a generat, peste câteva decenii, valori incontestabile și în spațiul carpato-danubiano-pontic: pianiștii Jancsi Körössi, Richard Oschanitzky, Johnny Răducanu, Marius Popp, Mircea Tiberian, Romeo Cozma, Ion Baci jr., etc. și vocalista Aura Urziceanu.

Din zona muzicii de operă am ales trei compozitori, atât pentru a respecta adevărul memorialistic al lui Mercury, cât și pentru a intra în contact cu repertoriul doctoral. Cel mai popular compozitor de operă din lume, G. Verdi s-a bucurat de succes încă de timpuriu, prin lucrările *Nabucco*, *Rigoletto*, *Trubadurul* și *Traviata*. Au urmat *Bal mascat*, *Forța destinului*, *Don Carlos*, *Aida* și *Othello*, opere cu care și-a consolidat recunoașterea definitivă. Farrokh Bulsara a fost fascinat de arii precum *La donna e mobile* și *Corul țiganilor*, pe care le-a ascultat și încercat să le interpreteze.

Compozitorul romantic francez G. Bizet s-a remarcat precoce compunând opere de mare muzicalitate, cea mai celebră fiind *Carmen*, care face parte din repertoriul teatrelor de profil din întreaga lume. Aria *Habanera* are cuvinte cheie anticipative pentru cultura jazz-rock-pop, de exemplu *bleu*. G. Puccini, cel mai strălucit succesor al lui Verdi, s-a remarcat prin stilul *verismo* prezent în operele *La Bohème*, *Tosca* și *Madame Butterfly*. Această conexiune artistică a constituit o bază robustă atât pentru compoziția *Bohemian Rhapsody*, cât și pentru colaborarea sa ulterioară cu soprana Montserrat Caballé.

O altă sursă inspirațională este muzica rock. Jimi Hendrix cânta la chitara sa albă *Fender Stratocaster* cu dinții, ținând-o invers sau punând-o după ceafă, abordând tot felul de tehnici extraordinare. Hendrix avea ingredientele principale ale unui star rock-and-roll: stilul și prezența. Freddie iubea muzica lui Hendrix și, mai ales, maniera sa scenică, combinația sa de creativitate, artă și distracție, talentul său de showman care captiva audiența în totalitate. John Lennon este o *piatră unghiulară* a muzicii rock, primul superstar al acestui gen muzical în Arhipelagul Britanic, un echivalent artistic al americanului Elvis Presley.

Inițial membru al grupului *Jackson 5*, Michael Jackson a ales apoi cariera solo, revoluționând muzica pop. S-a remarcat prin piesele ritmate *Beat It* și *Billie Jean*, ca și prin baladele *Heal The World* și *We Are Not Alone*, adevărate amprente sonore ale artistului. Sir Elton John a fost un deschizător de drumuri în rock-and-roll, două dintre piesele sale reprezentative fiind *Tiny Dancer* și *Rocket Man*, care dă numele filmului comemorativ. Tenor unic prin contribuția la dezvoltarea operei pop, Andrea Bocelli s-a remarcat prin timbrul inconfundabil și colaborările selecte.

Un alt aspect al ascendentului muzicii clasice asupra genurilor jazz-rock-pop este reprezentat de artiștii jazz-rock-pop cu antecedente clasice. George Gershwin și Freddie Mercury au luat lecții private de pian clasic din adolescență, Elton John a absolvit *Academia Regală de Muzică* din Londra, în timp ce Brian May a absolvit un curs de chitară electrică la *Harvard School of Music*. Chick Corea are titlul de doctor, iar Miles Davis a studiat la *Julliard School of Music*. Trompetistul Wynton Marsalis pare cel mai titrat, cu mai multe doctorate la universități americane. Joe Zawinul a studiat pianul la *Conservatorul din Viena* și la *Berklee School of Music*. Pat Metheny a absolvit

Berklee School of Music și are un doctorat după douăzeci de ani. Oscar Peterson, Herbie Hancock și Keith Jarrett au studiat pian clasic, ultimul la *Institutul Curtis*, inclusiv muzica lui Béla Bartók.

La noi, Johnny Răducanu a fost licențiat la contrabas, Richard Oschanitzki și Eugen Cicero au urmat cursuri universitare de pian, iar Mircea Tiberian este fondatorul secției de muzică ușoară și jazz a *Universității Naționale de Muzică București*.

CAPITOLUL 3 METODE TRADIȚIONALE DE CERCETARE DOCTORALĂ APLICATE LA CREAȚIILE CELOR DOI COMPOZITORI

Aspectele tradiționale de cercetare doctorală încep cu o analiză comparativă a personalităților celor doi compozitori. Misiunea artistică de a compune și interpreta rapsodii inovatoare care combină simfonismul cu jazzul în cazul lui George Gershwin și respectiv, opera cu rockul în cazul lui Freddie Mercury, devoalează trăsături de personalitate similare mergând până la ideea calitativă a destinelor paralele.

Ambii compozitori au avut copilării fericite din care au rezultat tema *Train*, una din secțiunile *Rhapsody in Blue* și piesa *Seven Seas of Rye* care evoluează în musicalul *We Will Rock You*. Întâlnirea cu claviatura a avut loc la vârsta adolescenței, George studiind pe furiș la pianul fratelui său Ira, iar Farouk rămânând după ore la sala de muzică a școlii.

Ca stil și creativitate, cei doi compozitori s-au dovedit versatili și flexibili, având talent imens și bază muzicală largă. Alte aspecte caracteristice sunt maniera energică de interpretare la pian și capacitatea improvizatorică. Din perspectiva teatrală, remarcăm aspectele de regie și vestimentație din opera *Porgy și Bess*, ca și mișcarea scenică și costumația lui Freddie Mercury. Ambii artiști aveau instinct de lider, un rafinat simț al umorului, erau comunicativi, direcți și cinstiți, calități care le-au permis să devină celebri și bogați. Prin arta lor plină de prospețime, atât Gershwin, cât și Mercury, câștigă zilnic fani din noile generații, fascinați de nemuritoarele lor creații.

Capitolul mai conține o analiză academică tradițională după metoda școlii clujene de muzicologie, care evidențiază diversitatea tematică a celor două rapsodii. *Rhapsody in Blue* reprezintă un *opus* care-l situează pe Gershwin în rândul marilor inovatori ai genului simfonic, dovadă și popularitatea ei dovedită de prezența în sălile de concert și în înregistrările mediatice.

Analiza interpretativă este foarte importantă. *Rhapsody in Blue* în formă simfonică are coordonate generale clare date de nuanțe, agogică, etc., scrise în partitură, în timp ce coordonatele specifice sunt date de variantele lucrării și emoția scenică oferită de fiecare dirijor și orchestră simfonică.

În contrast, forma originală de cvartet rock a *Bohemian Rhapsody* are doar câteva coordonate generale scrise explicit în partitură ca decrescendo, coroană, accent. Totuși, coordonatele generale sunt cel mai bine cunoscute din difuzările radio. Coordonatele specifice sunt date aici de aranjamentele excepționale realizate de cvintetul vocal *Pentatonix* și respectiv de pianistul Peter Bence. Interacțiunea dintre muzică și text generează o experiență complexă care s-a dovedit esențială pentru ca *Bohemian Rhapsody* să rămână un standard muzical cu rezonanță interculturală.

Făcând o incursiune în ambitus, constatăm că Freddie Mercury are un plus de 14 semitonuri comparativ cu ambitusul baritonal standard de două octave. În concluzie, cu trei octave și un semiton, baritonul nativ Freddie Mercury ajunge la apogeul carierei de star rock la un ambitus de 161% față de cel pe care l-ar fi utilizat dacă alegea cariera operistică de bariton.

CAPITOLUL 4 METODA COMPLEXĂ DE CERCETARE DOCTORALĂ

În cadrul cercetării noastre, prima abordare este cifrajul armonic, utilizat de rutină în muzica jazz-rock-pop, în care se notează denumirea fundamentalei acordului ca bază și alterațiile ca exponenți. A doua perspectivă o reprezintă funcțiile tonale Schenker, care utilizează cifrele romane ca bază și alterațiile ca exponenți.

Reducția pentru pian a simfoniilor este o metodă utilizată de marii compozitori clasici. În cazul nostru, reducția pentru pian este realizată parcimonios, ca etapă premergătoare reducției pentru chitară. Nefiind pretențioasă din punct de vedere tehnic, reducția pentru pian realizată de noi poate fi utilizată și de muzicieni mai puțin educați în cadrul terapiei muzicale.

Reducția pentru chitară este mult mai dificilă, iar literatura de specialitate nu abundă de astfel de cazuri. Dacă la pian pot fi intonate simultan zece sunete, la chitară intonarea melodiei, punctarea notelor din bas și schițarea tramei armonice sunt dificil de realizat, instrumentul putând emite simultan maximum șase sunete, motiv pentru care utilizez uneori și vocea. Teza conține numeroase reducții pentru chitară ale lucrărilor celor doi compozitori.

Muzicolog american recunoscut în analiza lucrărilor muzicale ale lui George Gershwin, David Schiff aplică cu măiestrie conceptul 8i la lucrarea *Rhapsody in Blue*. Analiza Schiff se mai numește 8i, pentru că filtrează lucrarea prin opt criterii: identitate, interschimb, incipitus, ingrediente, incepție, interpretări, influențe, ideologie.

Analiza Bañagale este inspirată de ideile filosofilor Gilles Deleuze și Félix Guattari, ca și de cultura Bali, autorul considerând că *Rhapsody in Blue* este o civilizare a jazz-ului, care și-a urmat calea de pe străduțele din New Orleans pe marile scene de concert din New York, inspirându-l pe

George Gershwin să scrie acest *American Classic*, manifestarea muzicală a visului american. Alte trei metode de cercetare utilizate în proiecte adiacente tezei de doctorat sunt prezentate în anexă.

În abordarea sa analitică, Gilbert devoalează conexiunea dintre Schönberg și Gershwin, cunoscută în lumea muzicii, dar despre care s-a publicat puțin. Arnold Schönberg a fost un compozitor evreu austriac, discipol al lui Gustav Mahler, considerat un pionier al muzicii dodecafonice pe care a dezvoltat-o în Statele Unite ale Americii. Alți muzicologi care au analizat muzica lui Gershwin au fost Edward Jablonski și Charles Schwartz.

CONCLUZIILE TEZEI DE DOCTORAT

(1) De la Europa secolului al XIX-lea, părintele rapsodiei Franz Liszt a oferit un material interesant de cercetare constând în reducția la chitară a temei *Friska* din *Rapsodia Ungară nr. 2*.

(2) Capodopera lui George Gershwin – *Rhapsody in Blue* aparține genului muzical hibrid *jazz simfonic*. Educația muzicală elevată a compozitorului asigură robustețea componentei simfonice. Pentru componenta de jazz, Gershwin s-a inspirat din folclorul afroamerican de *blues*, *spirituals*, *ragtime* și *boogie-woogie*. Ca aspecte relevante ale cercetării menționăm: reducția pentru pian și chitară a rapsodiei care include temele *Ritornello*, *Tag* și *Stride*, așa cum apar în versiunea interpretativă a grupului vocal *Pentatonix*.

(3) *Bohemian Rhapsody* de Freddie Mercury aparține tot unui gen muzical hibrid – *rock* cu elemente de *operă*. Compozitorul a fost fascinat de muzica lui Bizet, Puccini și Verdi, formându-și baza pentru componenta de operă. Tot în Mumbai, Mercury a ascultat pentru prima dată muzica lui Elvis Presley. Ulterior, viitorul megastar și-a consolidat baza de rock sub influența lui Jimi Hendrix și John Lennon. Ca aspecte de cercetare, menționăm reducțiile pentru chitară ale temelor principale: *Intro a capella*, *Balada*, *Opera*, *Rock-and-roll*, *Solo chitară electrică* și *Coda* (sau *Outro*).

(4) Spațiile culturale rus și central-european marchează personalitățile lui Gershwin și Mercury.

(5) Creația lui George Gershwin este o adevărată piatră unghiulară care generează la rândul ei influențe majore asupra muzicii care a urmat. Liniile evolutive cuprind un număr remarcabil de artiști muzicali încadrați ca succesori ai lui Gershwin, pe coloanele de *muzica simfonică*, *muzica pop*, *jazz*, *rock*, *blues*, *fusion* și *soul*.

(6) *Bohemian Rhapsody* – capodopera lui Freddie Mercury, ca și alte lucrări ale compozitorului, sunt veritabile plăci turnante spre muzica deceniilor următoare pe coloanele *rock-and-roll*, *pop* și *opera pop*. Ca student implicat într-un doctorat profesional am interpretat zeci de piese reprezentative ale acestor compozitori.

(7) Deși compuse la un semicentenar distanță, cele două capodopere ale secolului XX au caracteristici comune, pornind de la titlurile din două cuvinte, unul fiind *Rhapsody*, celălalt fiind fie *Blue*, relevant pentru sursa afroamericană, fie *Bohemian*, sugestiv pentru o sursă gitană din Europa Centrală.

(8) *Metoda analitică a lui Heinrich Schenker* s-a dovedit aplicabilă prin contribuția lui Steven E. Gilbert la muzica lui Gershwin, în particular la *Rhapsody in Blue*. Dacă în mod tradițional, lucrarea are șase părți, Gilbert identifică zece prin aplicarea teoriei schenkeriene. Cercetarea noastră aplicată la *Bohemian Rhapsody* identifică o a șaptea temă echivalentă cu *Tag* din *Rhapsody in Blue*.

(9) *Analiza narativă* a celor doi artiști pleacă de la ideea de continuitate cronologică (de la 1898 la 1991) și de misiune culturală, ajungând la similitudini sistematizate în nouă puncte: copilăria, întâlnirea cu pianul, modele de urmat, stil și creativitate, aspecte lirice și teatrale, leadership, hobby, celebritate și perenitate.

(10) *Analiza teoretică tradițională* a celor două capodopere rapsodice ale secolului trecut relevă bogăția multidimensională a muzicii celor doi compozitori. În cazul particular al *Bohemian Rhapsody*, remarcăm faptul că diversitatea ritmică, melodică, timbrală, armonică și formală este echilibrată cu textul.

(11) *Analiza interpretativă* scoate în evidență faptul că *Rhapsody in Blue* în formă simfonică are coordonate generale clare, în timp ce coordonatele specifice sunt date de variante ale lucrării și de emoția scenică a marilor concerte. În contrast, forma originală de cvartet rock a *Bohemian Rhapsody* are coordonate generale cunoscute din difuzările radio, coordonatele specifice fiind date de aranjamentele realizate de cvintetul *Pentatonix* și de pianistul Peter Bence. *Pentatonix* a realizat un aranjament pentru *Rhapsody in Blue*, iar pianistul Tom Franěk reușește să sintetizeze esența tematică a lucrării în circa trei minute. *Analiza aranjamentelor* muzicale pentru *Rhapsody in Blue* realizată de R. R. Bañagale ne-a permis adaptarea câtorva aspecte la *Bohemian Rhapsody*.

(12) *Analiza Schiff* în opt puncte consideră *Rhapsody in Blue* deopotrivă un eveniment istoric și un document cultural. Ca aspecte de cercetare, am filtrat lucrarea prin cele opt criterii și am realizat translația lor către *Bohemian Rhapsody*.

(13) În afara celor două capodopere, *Rhapsody in Blue* și *Bohemian Rhapsody*, am mai analizat lucrări prerapsodice (*Swanee* și *Keep Yourself Alive*) și postrapsodice (*Liza* și *How Can I Go On*).

(14) Utilizând criteriul *celulei formate din trei note succesive*, gershwinologul David Schiff declară cântecul *The Man I Love* lucrare seminală pentru *Rhapsody in Blue*. Folosind același criteriu la creația lui Mercury, considerăm că opera seminală pentru *Bohemian Rhapsody* este cântecul *Killer Queen*.

(15) Dacă lucrarea *Rhapsody in Blue* este instrumentală, *Bohemian Rhapsody* este vocal-instrumentală, iar textul foarte elaborat conține o pleiadă de figuri de stil.

(16) *Cercetarea acustică* relevă științific ambitusul impresionant al lui Freddie Mercury de peste trei octave, un aspect relevant de cercetare fiind figura originală în care comparăm ambitusul lui Freddie Mercury cu alte patru registre vocale.

(17) Dacă reducățiile pentru pian sunt utilizate în muzică înaintea lui Gershwin, *reducățiile pentru chitară* sunt mai dificil de realizat, instrumentistul fiind pus în situația de a distila maximum șase sunete relevante din *travaliul* unei orchestre simfonice sau al unui *combo* de rock-and-roll. Cercetarea s-a concretizat într-un număr de douăsprezece astfel de reducății.

(18) Finalizarea acestei teze de doctorat coincide cu recentul Centenar *Rhapsody in Blue* și jumătate de secol de la lansarea *Bohemian Rhapsody*, constituindu-se ca un omagiu adresat celor doi compozitori.

Bibliografie ultraselectivă cu lucrări narative

1. Bañagale, Ryan Raul: *Arranging Gershwin. Rhapsody in Blue and the Creation of an American Icon*, Oxford University Press, 2014.
2. Edwards, Jane: *The Oxford Handbook of Music Therapy*, Oxford University Press, 2016.
3. Fauvel, John; Flood, Raymond; Wilson, Robin: *Music and Mathematics – from Pythagoras to Fractals*, Oxford University Press, 2003.
4. Gilbert, Steven E.: *The Music of Gershwin*, Yale University Press, 1995.
5. Gollin, Edward; Rehding, Alexander: *The Oxford Handbook of Neo-Riemannian Music Theories*, Oxford University Press, 2011.
6. Harwell, Celenza Anna. *The Cambridge Companion to Gershwin*, Cambridge University Press, 2019.
7. Jiménez Urroz, Jorge: *Ipoteza lui Riemann – veriga lipsă dintre numerele prime și mecanica cuantică*, Litera, București, 2021.
8. Jones, Leslie-Ann: *Bohemian Rhapsody – adevărata biografie a lui Freddie Mercury*, Nemira, 2019.
9. Meeùs, Nicolas: *Tonal and "Modal" Harmony: A Transformational Perspective*, Conference Paper, Dublin, June 2005.
10. Roberts, Gareth E.: *From Music to Mathematics Exploring the Connections*, Johns Hopkins University Press, Baltimore, 2016.
11. Schiff, David: *Gershwin Rhapsody in Blue*, Cambridge Music Handbooks, Cambridge University Press, 1997.
12. Universi, Antonio: *Farrokh Bulsara becoming Freddie Mercury*, 2019.